

ЗАКОН

О ДОПУНАМА ЗАКОНА О СПРЕЧАВАЊУ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Члан 1.

У Закону о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, број 33/06), у члану 34. додају се ст. 2. и 3. који гласе:

„Органи јавне власти дужни су да у поступцима пред тим органима, поред потписивања исправа на начин уређен посебним прописом, особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести омогуће потписивање исправа уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом.

Исправе које представљају форму уговора или неког другог правног посла не могу се потписивати у складу са ставом 1. овог члана, већ у складу са прописима који уређују оверу потписа и потврђивање исправе.”

Члан 2.

После члана 34. додаје се члан 34а који гласи:

„Члан 34а

Правна и физичка лица из члана 13. овог закона дужна су да особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести омогуће коришћење услуга потписивањем, када је то потребно, уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом.”

Члан 3.

После члана 52. додаје се члан 52а који гласи:

„Члан 52а

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако одбије да омогући коришћење услуга потписивањем уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести (члан 34а).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у правном лицу.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана физичко лице.”

Члан 4.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Уставно правни основ

Уставни основ за доношење Закона о допунама закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом садржан је у одредби члана 97. тачка 10. Устава Републике Србије, према којој Република Србија уређује и обезбеђује систем у области социјалне и инвалидске заштите, а у вези са одредбом члана 21. став 2, којом је утврђено да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима, и у одредби члана 69. став 4, сагласно којој све особе са инвалидитетом уживају посебну заштиту, у складу са законом.

II. Разлози за доношење закона

Разлози због којих се предлаже доношење овог закона односе се спречавање дискриминације и омогућавање равноправности, односно остваривања једнаких права особама са инвалидитетом које, због природе своје инвалидности – телесних или сензорних оштећења или болести, нису у могућности да се својеручно потпишу. Ове особе са инвалидитетом нису неписмене, нити имају проблем са разумевањем садржаја различитих писмена, него су, само из разлога своје трајне, физичке инвалидности, у немогућности да се својеручно потпишу, у ситуацијама када се потпис захтева код остваривања неког права, обављања правног посла или пружања неке услуге.

Спречавање дискриминације и остваривање права у складу са потребама особа са инвалидитетом представља трајну одређеност Републике Србије исказану у приоритетима и циљевима предвиђеним Стратегијом унапређења положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 1/07), Законом о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 42/09), као и другим бројним документима који се односе на унапређење положаја особа са инвалидитетом и спречавање дискриминације по било ком основу. На основу члана 4. тачка 1(б) Конвенције о правима особа са инвалидитетом држава се обавезала да предузме све одговарајуће мере, укључујући и законодавство, у циљу мењања или укидања постојећих закона, прописа, обичаја и праксе који представљају дискриминацију према особама са инвалидитетом.

Наиме, ризици дискриминације, маргинализације и социјалне искључености особа са инвалидитетом имају тенденцију да се увећавају и умножавају те је неопходно континуирано предузети различите мере и активности како би се ови ризици свели на најмању меру. Управо из тог разлога, у поменутих документима, а и самим Уставом Републике Србије, наглашава се да се одредбе закона, прописа, одлуке или посебне мере које се доносе у циљу побољшања положаја особа са инвалидитетом, којима се пружа посебна подршка неопходна за уживање и остваривање њихових права под истим условима под којима их уживају и остварују и друга лица, не сматрају повредом начела једнаких права и обавеза, нити дискриминацијом.

У свакодневном животу, особе са инвалидитетом које због природе своје инвалидности – телесних или сензорних оштећења или болести (слепе и слабовиде особе, особе оболеле од различитих мишићних и неуромишићних обољења или квадриплегије, као и особе које немају горње екстремитете), нису у могућности да се својеручно потпишу, често су у ситуацији да се од њих захтева да, уместо својеручног потписа, на документа ставе отисак прста или

дају пуномоћје другом лицу које би се уместо њих потписало. Овакве ситуације представљају дискриминацију по основу инвалидитета, имајући у виду да се на тај начин прави разлика и врши ограничавање остваривања права, и, у сваком случају, овакво поступање има ефекат нарушавања људских права и слобода особа са инвалидитетом. Ове ситуације најчешће се дешавају у банкама, органима управе, туристичким објектима и другим бројним ситуацијама када се, без обзира да ли је потпис обавезан елеманат неког посла или не, особама са инвалидитетом онемогућава остваривање права из разлога што се као посебан захтев поставља и својеручан потпис који ова лица нису у могућности да дају.

Имајући у виду да могућност употребе печата који садржи податке о личном идентитету или са угравираним потписом у нашем систему није уопште уређена, саме особе са инвалидитетом које су се сусретале са оваквим проблемима су покретале поступке за заштиту равноправности, у складу са Законом о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09). На основу таквих захтева поступано је и пред Повереном за заштиту равноправности, који је у свом мишљењу датом поводом случаја онемогућавања коришћења факсимила пред општинском управом, указао на одредбе Конвенције о правима особа са инвалидитетом ратификоване 2009. године, Устава РС, Закона о забрани дискриминације и Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом. Мишљењем је наведено да је „неспорно да прописима није изричито регулисана могућност и начин овере факсимила лицима која нису у стању да се потпишу. Евидентно је, међутим, да се онемогућавање употребе факсимила, односно потписа који има алтернативни облик, нарушава начело једнаких права и обавеза, те оваква пракса у потпуности онемогућава особе са инвалидитетом које не могу да се потпишу, да остваре сва она права која су условљена овером потписа. Имајући то у виду, евидентно је да су штетне последица које изазива одбијање оверавања отиска факсимила као потписа особа које на могу да се потпишу, несразмерно велике, те с обзиром да ниједним законом није забрањена употреба и овера факсимила, Повереница за заштиту равноправности указује да је неопходно омогућити особама са инвалидитетом које не могу да се потпишу, да овере отисак факсимила као свој потпис пред надлежним органом.” Без обзира на оваква схватања, имајући у виду да материја није регулисана ни једним прописом, у пракси се особама са инвалидитетом редовно онемогућава остваривање права и захтева потписивање отиском прста или се врши дискриминација на други начин, те су представници Националне организације особа са инвалидитетом Србије и Савеза слепих Србије и покренули иницијативу за решавање овог проблема на адекватан начин.

Омогућавањем употребе печата који садржи податке о личном идентитету или са угравираним потписом, код обављања различитих послова и остваривања права, омогућава се и приступачност која, у најширем смислу, према социјалном моделу, није само чин или стање већ је слобода избора да се уђе, приступи, комуницира или на неки други начин користи основно људско право. Због тога се проблем приступачности не тиче само уклањања физичких баријера, већ захтева од креатора политике да развију системска решења која појам приступачности посматрају као део појма приступ, где је просторна приступачност само елемент целокупног права на приступ и учешће свих грађана, па тако и особа са инвалидитетом. Развијање приступа првенствено захтева идентификацију и уклањање баријера које постоје у друштву (баријере се могу разврстати на архитектонске, информацијско-комуникацијске и социјално-економске баријере). У овом случају баријера је немогућност давања својеручног потписа, а та баријера се превазилази оваквом мером, односно прописивањем омогућавања употребе печата као својеручног потписа у ситуацијама када је то потребно.

У складу са наведеним, правно регулисање области којом би се

омогућило коришћење одговарајућег печата као својеручног потписа, омогућава се: поштовање урођеног достојанства, индивидуална самосталност и независност особа са инвалидитетом; пуно и ефикасно учешће и укључивање у друштво; уважавање разлика и прихватање особа са инвалидитетом као дела људске разноликости; доступност; остваривање једнаких могућности и равноправност особа са инвалидитетом, односно унапређење положаја особа са инвалидитетом до позиције равноправних грађана који уживају сва права и одговорности.

Злоупотреба коришћења печата који садржи податке о личном идентитету или са угравираним потписом готово да и није могућа из више разлога и то што коришћење оваквог печата не искључује доказивање идентитета и личном картом као доказом идентитета и, са друге стране што су телесни или сензорни инвалидитетет непосредно видљиви, а управо то су категорије особа са инвалидитетом којима се овим законом омогућава употреба печата.

У смислу могућности да се проблем реши и без доношења акта и питања зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема потребно је нагласити да доношење овог закона једини начин регулисања до сада нерегулисаних области употребе одговарајућег печата, са циљем омогућавања да све особе са инвалидитетом остваре права равноправно са другима, у различитим поступцима пред органима јавне власти и код пружалаца различитих услуга. Овакав начин остваривања права је једини начин на који се случајеви дискриминације у овој области онемогућавају.

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Чланом 1. овог закона врши се допуна члана 34. Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, број 33/06) додавањем ст. 2. и 3. који се односи на обавезу органа јавне власти да у поступцима пред тим органима особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести, поред потписивања исправа на начин уређен посебним прописом, омогуће потписивање исправа уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом.

Наиме, особе са инвалидитетом могу имати горње екстремитете и тиме извесну, ограничену могућност да се потпишу било из разлога што су ти екстремитети ограничено покретни или што су лица слепа. Такав потпис се угравира на печат и користи у конкретним ситуацијама. Међутим, постоје такође и особе са инвалидитетом које уопште немају могућност коришћења горњих екстремитета, те би печат који користе као потпис садржавао податке о личном идентитету, односно имену и презимену.

На овај начин се омогућава потписивање исправа у свим поступцима органа јавне власти, под којима се, у складу са овим законом, подразумевају државни органи, органи територијалне аутономије и локалне самоуправе, организације којима је поверено вршење јавних овлашћења, као и правна лица које оснива или финансира у целини, односно у претежном делу, Република, територијална аутономија или локална самоуправа и то у ситуацији када посебним прописима није предвиђен другачији начин.

Додавањем става 3. истог члана регулисано је да се исправе које представљају форму уговора или неког другог правног посла не могу потписивати у складу са ставом 1. тог члана, већ у складу са прописима који уређују оверу потписа и потврђивање исправе. Разлог за овакво регулисање јесте чињеница да су појединим прописима уређени формални правни послови за које је утврђен начин потписивања, а Законом о оверавању потписа,

рукописа и преписа („Службени гласник РС”, бр. 93/14 и 22/15) у оваквим ситуацијама уређен је и начин овере потписа на тим исправама.

Чланом 2. додаје се члан 34а на основу кога се утврђује обавеза правних и физичких лица из члана 13. закона, односно правних и физичких лица која се баве пружањем услуга, да особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести омогуће коришћење тих услуга потписивањем уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом.

Појам услуге подразумева се у најширем смислу, те су на овај начин обухваћени и до сада већ уочени случајеви онемогућавања употребе печата у банкама, туристичким објектима и на другим сличним местима.

Чланом 3. додаје се члан 52а којим се врши допуна казних одредаба, тако што се прописују казне за правна и физичка лица, као и одговорно лице у правном лицу, за одбијање омогућавања коришћења услуга потписивањем уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести. Висина казни усклађена је са висином осталих казни прописаних овим законом.

Чланом 4. уређује се ступање на снагу закона осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. Процена финансијских средстава

За спровођење овог закона нису потребна финансијска средства.

ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА ВАЖЕЋЕГ ЗАКОНА КОЈЕ СЕ ДОПУЊУЈУ**Члан 34.**

Органи јавне власти дужни су да предузму мере за обезбеђење равноправности особа са инвалидитетом у поступцима пред тим органима.

ОРГАНИ ЈАВНЕ ВЛАСТИ ДУЖНИ СУ ДА У ПОСТУПЦИМА ПРЕД ТИМ ОРГАНИМА, ПОРЕД ПОТПИСИВАЊА ИСПРАВА НА НАЧИН УРЕЂЕН ПОСЕБНИМ ПРОПИСОМ, ОСОБИ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ КОЈА ИМА ТРАЈНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ТЕЛЕСНОГ ИЛИ СЕНЗОРНОГ ОШТЕЋЕЊА ИЛИ БОЛЕСТИ ОМОГУЋЕ ПОТПИСИВАЊЕ ИСПРАВА УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА КОЈИ САДРЖИ ПОДАТКЕ О ЛИЧНОМ ИДЕНТИТЕТУ ИЛИ УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА СА УГРАВИРАНИМ ПОТПИСОМ.

ИСПРАВЕ КОЈЕ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФОРМУ УГОВОРА ИЛИ НЕКОГ ДРУГОГ ПРАВНОГ ПОСЛА НЕ МОГУ СЕ ПОТПИСИВАТИ У СКЛАДУ СА СТАВОМ 1. ОВОГ ЧЛАНА, ВЕЋ У СКЛАДУ СА ПРОПИСИМА КОЈИ УРЕЂУЈУ ОВЕРУ ПОТПИСА И ПОТВРЂИВАЊЕ ИСПРАВЕ.

ЧЛАН 34А

ПРАВНА И ФИЗИЧКА ЛИЦА ИЗ ЧЛАНА 13. ОВОГ ЗАКОНА ДУЖНА СУ ДА ОСОБИ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ КОЈА ИМА ТРАЈНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ТЕЛЕСНОГ ИЛИ СЕНЗОРНОГ ОШТЕЋЕЊА ИЛИ БОЛЕСТИ У СЛУЧАЈУ ПОТРЕБЕ ОМОГУЋЕ КОРИШЋЕЊЕ УСЛУГА ПОТПИСИВАЊЕМ УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА КОЈИ САДРЖИ ПОДАТКЕ О ЛИЧНОМ ИДЕНТИТЕТУ ИЛИ УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА СА УГРАВИРАНИМ ПОТПИСОМ.

Члан 52.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај возно особље које стално или учестано узнемирава, вређа и омаловажава путника са инвалидитетом у току путовања због његове инвалидности (члан 29).

ЧЛАН 52А

НОВЧАНОМ КАЗНОМ ОД 10.000 ДО 100.000 ДИНАРА КАЗНИЋЕ СЕ ЗА ПРЕКРШАЈ ПРАВНО ЛИЦЕ АКО ОДБИЈЕ ДА ОМОГУЋИ КОРИШЋЕЊЕ УСЛУГА ПОТПИСИВАЊЕМ УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА КОЈИ САДРЖИ ПОДАТКЕ О ЛИЧНОМ ИДЕНТИТЕТУ ИЛИ УЗ ПОМОЋ ПЕЧАТА СА УГРАВИРАНИМ ПОТПИСОМ ОСОБИ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ КОЈА ИМА ТРАЈНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ТЕЛЕСНОГ ИЛИ СЕНЗОРНОГ ОШТЕЋЕЊА ИЛИ БОЛЕСТИ (ЧЛАН 34А).

НОВЧАНОМ КАЗНОМ ОД 5.000 ДО 50.000 ДИНАРА КАЗНИЋЕ СЕ ЗА ПРЕКРШАЈ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА И ОДГОВОРНО ЛИЦЕ У ПРАВНОМ ЛИЦУ.

НОВЧАНОМ КАЗНОМ ОД 5.000 ДО 50.000 ДИНАРА КАЗНИЋЕ СЕ ЗА ПРЕКРШАЈ ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ФИЗИЧКО ЛИЦЕ.

Анализа ефеката закона

- 1) На кога ће и како ће највероватније утицати решења у закону?

Решења из овог закона ће, пре свега, утицати на равноправно остваривање права свих особа са инвалидитетом које због природе свог хендикепа нису у могућности да се својеручно потпишу у различитим ситуацијама. Овим лицима ће, на овај начин бити омогућено остваривање свих људских права у складу са основним начелима која се односе на поштовање достојанства, самосталности и независности особа са инвалидитетом, пуног учешћа у друштвеном животу, пристушачности и доступности права и услуга, остваривања једнаких могућности и равноправности особа са инвалидитетом.

Решења из овог закона ће утицати и на начин обављања послова од стране органа јавне власти и пружаоца различитих услуга, у смислу омогућавања употребе печата уместо потписа, и тиме олакшавања обављања конкретних послова.

- 2) Какве трошкове ће примена закона створити грађанима и привреди (нарочито малим и средњим предузећима)?

Примена закона неће створити трошкове ни грађанима ни привреди, с обзиром да се овим прописом не уређује никаква нова финансијска обавеза привредним субјектима и грађанима.

- 3) Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Примена закона неће створити трошкове ни грађанима ни привреди, с обзиром да се овим прописом не уређује никаква нова финансијска обавеза привредним субјектима и грађанима, а истовремено, позитивне последице односе се на остваривање равноправности свих особа са инвалидитетом у поступцима у којима се решава о њиховим правима, обавезама и правним интересима, као и у свакодневном животу, при пружању различитих услуга код којих се захтева лични потпис (најчешће банкарски послови, боравак у хотелима и другим туристичким објектима, преузимање пошиљки, различите потврде и сл.). Основни циљ овог закона јесте унапређење положаја особа са инвалидитетом.

- 4) Да ли се законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Закон нема никаквог утицаја на стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију.

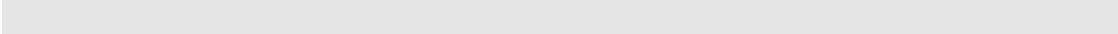
- 5) Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

Закон се доноси на иницијативу Националне организације особа са инвалидитетом Србије и Савеза слепих Србије, док је поступку прибављања мишљења послат надлежним министарствима и телима у складу са Пословником Владе, као и Националној организацији особа са инвалидитетом Србије, Поверенику за заштиту равноправности и Заштитнику грађана.

6) Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Предвиђају се информативне кампање са циљем информисања јавности, органа јавне власти и пружалаца различитих услуга о обавези омогућавања потписивања уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним потписом угравираним потписом особи са инвалидитетом која због трајних последица телесног или сензорног оштећења или болести није у могућности да се својеручно потпише.

Иначе, овим законом се не предвиђа доношење општих аката којима се пропис извршава.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ
--

1. Овлашћени предлагач прописа: Влада

Обрађивач: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања - Сектор за заштиту особа са инвалидитетом, искључива надлежност

2. Назив прописа

Нацрт закона о допунама Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом - THE AMENDED LAW ON PREVENTION OF DISCRIMINATION OF PERSONS WITH DISABILITY

3. Усклађеност прописа са одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно са одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум)

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну саржину прописа

Не постоје одредбе Споразума и Прелазног споразума које се непосредно односе на нормативну садржину прописа. Једина одредба Споразума која се може односити на овај пропис садржана је у Наслову 8. Политике сарадње Члан 101. став 2. који гласи:

Стране ће сарађивати у олакшавању реформе политике запошљавања у Србији, у контексту јачања привредне реформе и интеграције. Сарадња ће такође бити усмерена ка прилагођавању система социјалног осигурања новим економским и социјалним захтевима и укључиваће усклађивање законодавства у Србији о радним условима и једнаким могућностима за жене и мушкарце, за особе са инвалидитетом и припаднике мањинских и других осетљивих група, као и побољшању степена заштите здравља и безбедности радника, узимајући као параметар постојећи степен заштите у Заједници

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума

/

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

/

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума

/
 д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније

/
 4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније

Не постоје прописи Европске уније које се односе на нормативну садржину прописа. Једини основ садржан је у Повељи о основним правима (12007P026 Charter of Fundamental Rights of the European Union, Title III: Equality, Article 26 – Integration of persons with disabilities), члан 26. Интеграција особа с инвалидитетом, којим је утврђено да:

Унија признаје и поштује право особа са инвалидитетом да користе мере којима је циљ осигурање независности, друштвене и професионалне укључености и њихово учешће у животу заједнице.

а) Навођење примарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

/
 б) Навођење секундарних извора права ЕУ и усклађеност са њима

/
 в) Навођење осталих извора права ЕУ и усклађеност са њима

/
 г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност

/
 д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

/
 5. Уколико не постоје одговарајући прописи Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност треба констатовати ту чињеницу. У овом случају није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа.

Не постоје правни прописи ЕУ са којима је потребно обезбедити усклађеност.

Земље чланице саме обезбеђују једнакост и креирају мере којима се то чини.

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

/
 7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

Не

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености?

Нису ангажовани консултанати, нити је консултована ЕК, с обзиром да, како из напред наведеног следи, нормативна садржина текста прописа не подразумева усклађивање са прописима ЕУ.